

rijksuniversiteit
groningen

faculteit economie
en bedrijfskunde

COELO

Regeerakkoord 2012

Dreesseminar 16 november 2012

Maarten Allers

COELO

Centrum voor onderzoek van de economie van de lagere
overheden

Bezuinigingen gemeentefonds (mln euro)

	2017	structureel
Evenredig aan rijksbezuinigingen	-327	-285
Onderwijshuisvesting	-256	-256
BTW-compensatiefonds	-510	-510
Apparaatskosten	-180	-975
Som	-1.273	-2.026

Gemeentefonds 2012: 18 miljard euro

Bezuiniging structureel 11%

CPB: in 2017 maximaal 1,2 miljard aan ombuigingen mogelijk bij decentrale overheden

- Dit geldt al als “zeer ambitieus”

Hier komen kortingen bij decentralisaties nog bovenop

Bezuinigingen gemeentefonds (mln euro)

	2017	structureel
Evenredig aan rijksbezuinigingen	-327	-285
Onderwijshuisvesting	-256	-256
BTW-compensatiefonds	-510	-510
Apparaatskosten	-180	-975
Som	-1.273	-2.026

Normering gemeentefonds: koppeling aan gecorrigeerde netto rijksuitgaven

“Samen de trap op, samen de trap af”

Systeem gehandhaafd

Definitie – welke rijksuitgaven wel en niet mee te rekenen - wordt wel steeds aangepast

Bezuinigingen gemeentefonds (mln euro)

	2017	structureel
Evenredig aan rijksbezuinigingen	-327	-285
Onderwijshuisvesting	-256	-256
BTW-compensatiefonds	-510	-510
Apparaatskosten	-180	-975
Som	-1.273	-2.026

Gemeentefonds is niet geormerkt

Maar je kunt wel uitrekenen hoeveel er voor – bijvoorbeeld – onderwijshuisvesting in zit

Als er geld “overblijft” is dat prima, zolang de onderwijshuisvesting maar goed zit – afroaming is ongepast

Op 11 van de 14 terreinen geven gemeenten “teveel” uit – dat wordt niet aangevuld

Bezuinigingen gemeentefonds (mln euro)

	2017	structureel
Evenredig aan rijksbezuinigingen	-327	-285
Onderwijshuisvesting	-256	-256
BTW-compensatiefonds	-510	-510
Apparaatskosten	-180	-975
Som	-1.273	-2.026

BTW-compensatiefonds wordt afgeschaft

Dat levert gemeenten eenmalig veel kosten op

Gaat ook nog gepaard met korting

- Waarom?
- BTW-teruggave afgelopen jaren sterk gegroeid
- Maar dat koste het Rijk toch geen geld?

Bezuinigingen gemeentefonds (mln euro)

	2017	structureel
Evenredig aan rijksbezuinigingen	-327	-285
Onderwijshuisvesting	-256	-256
BTW-compensatiefonds	-510	-510
Apparaatskosten	-180	-975
Som	-1.273	-2.026

Opschalen gemeenten moet veel geld opleveren

- “daling aantal gemeenteambtenaren”

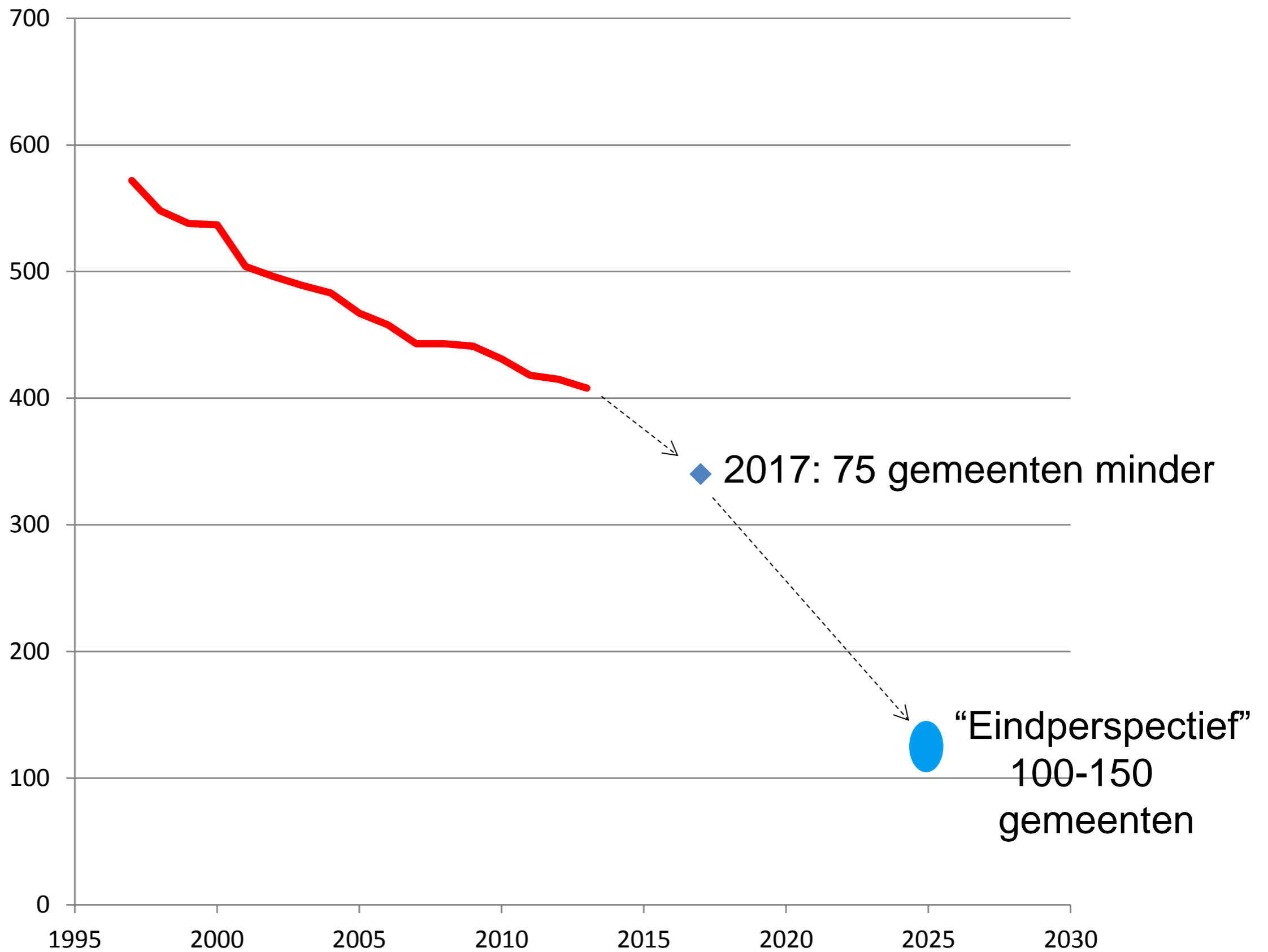
Structureel bijna 1 miljard op loonsom van 7 miljard!

- Korting generiek, ook bij gemeenten die niet opschalen

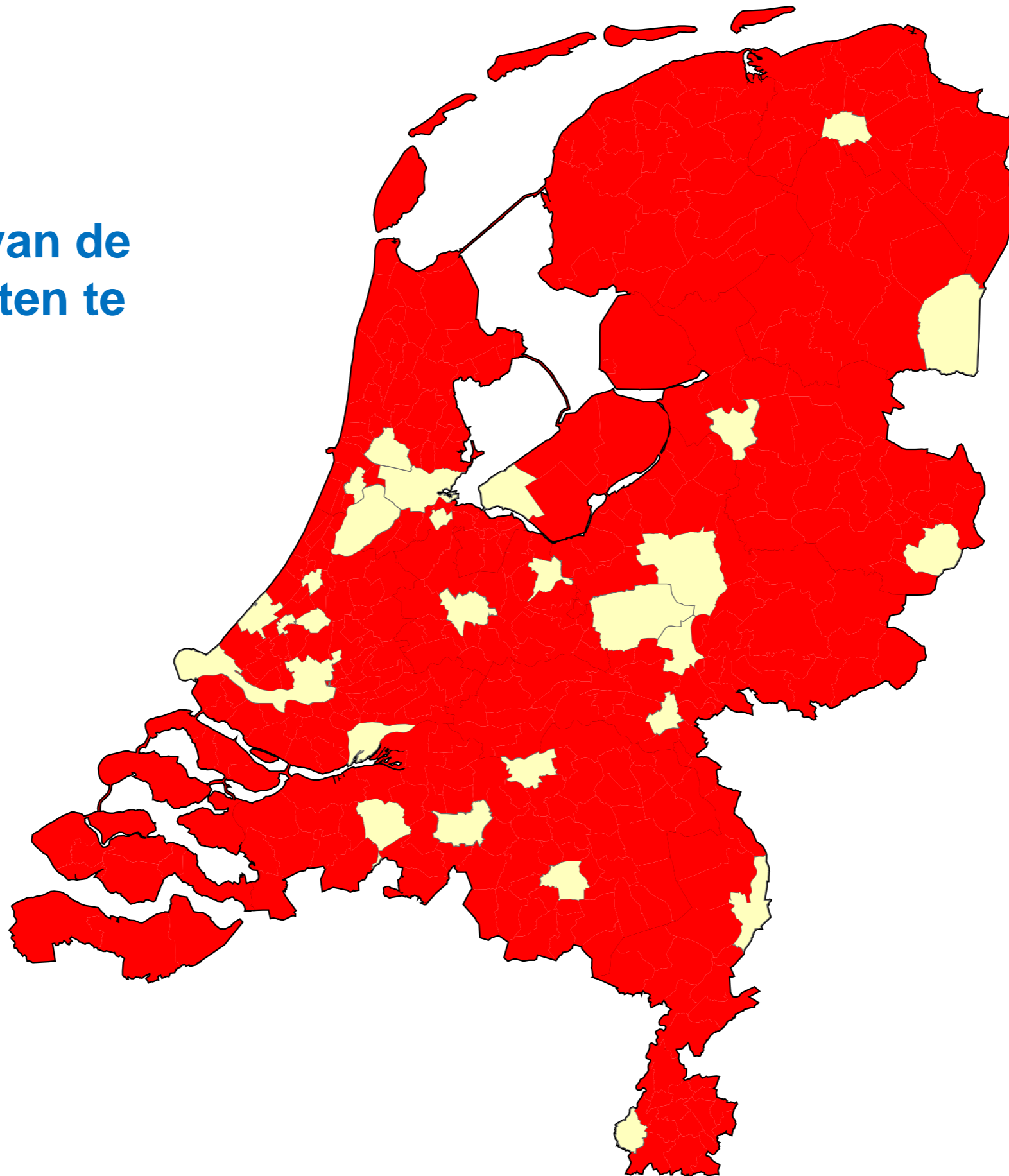
Maar: het afgelopen decennium kostte opschalen juist geld

- Lasten ruim 10% hoger
- Zelfs op bestuur wordt niet bespaard...

Aantal gemeenten

Is 93% van de gemeenten te klein?

Hoe groot moet een gemeente zijn?

Dat is de verkeerde vraag

Hoe groot moet een gemeente zijn?

Dat is de verkeerde vraag

De vraag is: wat voor soort gemeenten willen we?

- Welke taken?
- Hoeveel autonomie?
- enz

Pas daarna kan de optimale schaal worden bepaald

Eerst visie – graag onderbouwd – dan “eindperspectief”

Waarom wil het kabinet opschalen?

“Decentralisatie vergt medeoverheden die op een passende schaal zijn georganiseerd”

Waarom wil het kabinet opschalen?

“Decentralisatie vergt medeoverheden die op een passende schaal zijn georganiseerd”

Waarom wil het kabinet dan decentraliseren?

“Maakt meer maatwerk mogelijk en vergroot de betrokkenheid van burgers”

Waarom wil het kabinet opschalen?

“Decentralisatie vergt medeoverheden die op een passende schaal zijn georganiseerd”

Waarom wil het kabinet dan decentraliseren?

“Maakt meer maatwerk mogelijk en vergroot de betrokkenheid van burgers”

O ja? Ook als je gemeenten vele malen groter moet maken?

- Hoezo maatwerk?
- Hoezo betrokkenheid?

Decentralisatieparadox

- Decentralisaties → opschaling → grotere afstand tot burger

Differentiatie

“Decentralisaties zullen in principe gericht worden op 100.000+ gemeenten”

Twee soort gemeenten: met en zonder extra taken

Heeft samenwerking dan afgedaan?

Betrokkenheid burgers

“Gemeenten benutten mogelijkheden om bewoners van wijken, buurten en dorpen te betrekken bij zaken die hen raken”

Komt er zo een nieuwe bestuurslaag bij aan de onderkant?

Dorpsraden, wijkoverleggen als nieuwe deelgemeenten?

Betrokkenheid burgers

“Gemeenten benutten mogelijkheden om bewoners van wijken, buurten en dorpen te betrekken bij zaken die hen raken”

Komt er zo een nieuwe bestuurslaag bij aan de onderkant?

Dorpsraden, wijkoverleggen als nieuwe deelgemeenten?

Gemeenten nieuwe stijl komen wat betreft omvang in de buurt van provincies

Waarom dan niet de gemeenten die we hebben behouden, en de taken op provinciaal niveau leggen?

Decentralisaties

Gemeenten verantwoordelijk voor sociale domein

- Participatiewet (WWB, WW, deel Wajong)
- AWBZ – WMO

Decentralisaties

Gemeenten verantwoordelijk voor sociale domein

- Participatiewet (WWB, WW, deel Wajong)
- AWBZ – WMO

Verzekerde rechten veranderen in voorzieningen

- Maar druk tot vergoeden zal groot zijn
- Rijk bepaalt budget, gemeente krijgt zwarte piet

Decentralisaties

Gemeenten verantwoordelijk voor sociale domein

- Participatiewet (WWB, WW, deel Wajong)
- AWBZ – WMO

Verzekerde rechten veranderen in voorzieningen

- Maar druk tot vergoeden zal groot zijn
- Rijk bepaalt budget, gemeente krijgt zwarte piet

“Ruime beleidsvrijheid gemeenten”

- Maar dit leidt tot verschillen in behandeling
- Zal de Kamer dit accepteren?

Decentralisaties

Gemeenten verantwoordelijk voor sociale domein

- Participatiewet (WWB, WW, deel Wajong)
- AWBZ – WMO

Verzekerde rechten veranderen in voorzieningen

- Maar druk tot vergoeden zal groot zijn
- Rijk bepaalt budget, gemeente krijgt zwarte piet

“Ruime beleidsvrijheid gemeenten”

- Maar dit leidt tot verschillen in behandeling
- Zal de Kamer dit accepteren?

Geldstroom van Rijk naar gemeenten neemt sterk toe

- Via gemeentefonds?
- Verdeling tussen gemeenten?
- Kan met rijk zijn handen thuishouden?

Provincies

Wat wil het kabinet?

- Noord-Randstadprovincie in 2017
- Opschaling tot vijf landsdelen in 2015
- Gesloten huishouding, dus geen eigen belasting meer

Provincies

Wat wil het kabinet?

- Noord-Randstadprovincie in 2017
- Opschaling tot vijf landsdelen in 2015
- Gesloten huishouding, dus geen eigen belasting meer

Waarom wil men dit?

- Bezuiniging

Provincies

Wat wil het kabinet?

- Noord-Randstadprovincie in 2017
- Opschaling tot vijf landsdelen in 2015
- Gesloten huishouding, dus geen eigen belasting meer

Waarom wil men dit?

- Bezuiniging

Randstadprovincie mogelijk zinvol

- Bestuurlijke schaal Randstad sluit niet aan bij vervoerstromen en economische ontwikkeling
- Maar wat te doen met Texel en Urk?

Provincies

Wat wil het kabinet?

- Noord-Randstadprovincie in 2017
- Opschaling tot vijf landsdelen in 2015
- Gesloten huishouding, dus geen eigen belasting meer

Waarom wil men dit?

- Bezuiniging

Randstadprovincie mogelijk zinvol

- Bestuurlijke schaal Randstad sluit niet aan bij vervoerstromen en economische ontwikkeling
- Maar wat te doen met Texel en Urk?

Laat de Friezen (de Limburgers, ...) hun provincie

- Provincies werken al samen om kosten te drukken
- Buiten Randstad weinig winst te behalen

Waterschappen

Wat wil het kabinet?

- Opschaling tot tien à twaalf waterschappen
 - Dat doen ze zelf al
- Uit de grondwet halen
- Laten opgaan in landsdelen

Waterschappen

Wat wil het kabinet?

- Opschaling tot tien à twaalf waterschappen
 - Dat doen ze zelf al
- Uit de grondwet halen
- Laten opgaan in landsdelen

Waarom wil men dit?

- Iedere onderbouwing ontbreekt
- Moet dus wel bezuiniging zijn
- Gaat weinig opleveren

Waterschappen

Wat wil het kabinet?

- Opschaling tot tien à twaalf waterschappen
 - Dat doen ze zelf al
- Uit de grondwet halen
- Laten opgaan in landsdelen

Waarom wil men dit?

- Iedere onderbouwing ontbreekt
- Moet dus wel bezuiniging zijn
- Gaat weinig opleveren

Waterschappen functioneren goed en doen essentieel werk

- Kunnen we dit aan landsdelen overlaten?
- Bekostiging is nu goed geregeld
- If it ain't broke, don't fix it

Wet Hof

Wetsvoorstel Rutte I wordt doorgezet

Nederland heeft zich verplicht tot wetgeving in 2013

Voor decentrale overheden: **oplossing voor niet-bestaand probleem**

- Baten-lasten stelsel
- Besteding eigen geld wordt geboekt als tekort

Wet Hof

Wetsvoorstel Rutte I wordt doorgezet

Nederland heeft zich verplicht tot wetgeving in 2013

Voor decentrale overheden: [oplossing voor niet-bestaand probleem](#)

- Baten-lasten stelsel
- Besteding eigen geld wordt geboekt als tekort

Definitiekwestie (wat is tekort?) had in vroegtijdig stadium geregeld moeten worden

- Door de experts
- Vóóordat het politiek werd

Na alle borstklopperij in Brussel kunnen we niet meer terug

Wet Hof

Gevolgen: investeringen decentrale overheden beperkt

- En: ze moeten sturen op twee saldi tegelijk
 - Baten-lasten en kasbasis

Wet Hof

Gevolgen: investeringen decentrale overheden beperkt

- En: ze moeten sturen op twee saldi tegelijk
 - Baten-lasten en kasbasis

Overheidsinvesteringen zijn nu juist meer dan welkom

- Mits zinvol, natuurlijk...

Provincies hebben **18 miljard** op de plank liggen

- 41 jaar nodig om dit te besteden zonder norm te breken
- Moet bij Rijk worden gestald (schatkistbankieren)

Wet Hof

Gevolgen: investeringen decentrale overheden beperkt

- En: ze moeten sturen op twee saldi tegelijk
 - Baten-lasten en kasbasis

Overheidsinvesteringen zijn nu juist meer dan welkom

- Mits zinvol, natuurlijk...

Provincies hebben **18 miljard** op de plank liggen

- 41 jaar nodig om dit te besteden zonder norm te breken
- Moet bij Rijk worden gestald (schatkistbankieren)

Waterschappen: ontlasten rijksbegroting bij hoogwater-beschermingsprogramma

- Wet Hof dreigt dit onmogelijk te maken
- Hoezo consistent beleid?

Wat staat niet in het regeerakkoord?

Uitbreiding lokaal belastinggebied

- Lokaal belastinggebied is erg klein
- Goede argumenten voor uitbreiding
- Risico's nemen enorm toe door decentralisaties

Breed gedragen pleidooi voor meer lokale belasting

- O.a. Veertiende rapport Studiegroep Begrotingsruimte

Provinciale belasting wordt zelfs afgeschaft

- OK, dat was ook geen goede belasting...
- ... maar er zijn wel goede alternatieven

Je zult maar minister zijn geworden ...

- Probeer die Randstadprovincie maar eens voor elkaar te krijgen
 - Als dat lukt is het al heel wat

Je zult maar minister zijn geworden ...

- Probeer die Randstadprovincie maar eens voor elkaar te krijgen
 - Als dat lukt is het al heel wat
- Neem die gemeentelijke opschaling niet te serieus
 - Verwacht er in elk geval geen bezuiniging van
 - Ontwikkel visie: naar wat voor soort gemeenten wil je?

Je zult maar minister zijn geworden ...

- Probeer die Randstadprovincie maar eens voor elkaar te krijgen
 - Als dat lukt is het al heel wat
- Neem die gemeentelijke opschaling niet te serieus
 - Verwacht er in elk geval geen bezuiniging van
 - Ontwikkel visie: naar wat voor soort gemeenten wil je?
- Kijk serieus naar decentraal belastinggebied
 - Bespaar op het gemeentefonds
 - Geef provincies zichtbare belasting

Je zult maar minister zijn geworden ...

- Probeer die Randstadprovincie maar eens voor elkaar te krijgen
 - Als dat lukt is het al heel wat
- Neem die gemeentelijke opschaling niet te serieus
 - Verwacht er in elk geval geen bezuiniging van
 - Ontwikkel visie: naar wat voor soort gemeenten wil je?
- Kijk serieus naar decentraal belastinggebied
 - Bespaar op het gemeentefonds
 - Geef provincies zichtbare belasting
- BZK moet regie nemen bij decentralisaties
 - Vakdepartementen kijken naar deelbelang
 - Zorg voor integraal bekostigingssysteem